

מעוז "בוצר"*

בוצר - המעוז הצפוני ביותר בגזרה הדרומית היה ב-ק"מ ה-121 של התעלה, במיצר שבין האגם המר הגדול לאגם המר הקטן, במרחק של כ-1.5 ק"מ משדה התעופה המצרי "כברית". זה היה מעוז מבודד; מוקף במים, מצפונו במרחק של כ-20 ק"מ היה "לקקן", ומדרומו, במרחק של כ-15 ק"מ - "ליטוף". ממערב - האגם המר הקטן בגודל של 4×12 ק"מ מצפון-מזרח, במרחק של כ-50 מ' הייתה נקודת תצפית של ה-אוי"ם - "אורנג'".

המעוז נבנה במרחק של כ-50 מ' מהאגם, מוקף ברצועת ביצה טובענית צרה המשתרעת על-פני כחצי ק"מ משפת האגם; משם והלאה - רצועה חולית מישורית, עבירה כמעט ללא מגבלות. ציר "לכסיקון", כביש התעלה, עובר במרחק של כ-2 ק"מ מצפון-מזרח למעוז. כביז אספלט באור של כ-2 ק"מ מחבר את המעוז ל"לכסיקון". "כספי" - כביש סוג א' מחבר את "לכסיקון" עם כביש הרוחב "כרוניקה". ("כספי" נמשך מ"עכביש 53" עד "לכסיקון" 282).

מבנה המעוז

"בוצר" היה אחד המעוזים הגדולים מבחינת שטחו - 80/114 מ', וגדלו היווה קושי מבחינת אחזקתו, אבטחתו והלחימה בו. החלק החיצוני של המוצב היה מוגבה והפנימי נמוך יותר - היה בנוי בצורת חצר פנימית עם קשת רחבה של 12 עמדות.⁽¹⁾ בונקר הלוחמים נמצא בשפה החיצונית של המערך. העמדות והבונקרים היו בקו אחד, הבונקרים היו, למעשה פניה החיצונית של המוצב. לעמדות היו יציאות אחוריות וכן פנימיות אל התעלות.

כל המוצב היה מוקף בחגורה של מוקשי נ"ט ו-נ"א, עומק המיקוש 20-50 מ'. כביש הכניסה לא היה מוגן על-ידי מוקשים. המעוז היה מוקף גדר קונצרטינה שנמשכה עד קו התעלות, וקו עמדות למעלה, כולל כיסוי קונצרטינות בגובה 2-1 מ' מעל לבונקרים. במקומות אחדים הייתה קונצרטינה אחת על-גבי השנייה וזוויתנים לעומק של 50-70 מ'. גדר סימנה את קו המוקשים עד לשפת האגם המר הקטן ומסביב עד עמדות הטנקים, ממערב וממזרח. ממערב - היו העמדות בטווח 150 מ' מהמעוז, וממזרח - הייתה עמדת טנק ממש בתוך המעוז.

האויב

"בוצר" היה במרחב אחריותה של ארמיה 3 של הצבא המצרי, שמפאיד דרומה, בגזרת ג'ניפה-שלופה. בגזרה זו הייתה ערוכה דיב' חי"ר 7 - חטיבות 11, 12, 18.⁽²⁾

* כינויו הקודמים: "נמרוד", "פורטר", "כרמלה".

(1)

(2) סיכום מודיעין פיקוד דרום, עמ' 55.

באזור ככרית מעבר לאגם, ובמוצב הדרומי ישבה פלוגה מדוללת. על חצי האי ככרית הייתה חוליה של 8-9 חיילים.

גזרת שן-ככרית, ברוחב של כ-6 ק"מ, הייתה מיועדת לצליחת כלים אמפיביים.

המעוז היה מאויש על-ידי מחלקה מסייעת של גד' 68 ונספחים (24 חיילים) והיה ת"פ גד' 14/52 חט' 14. מפקד המעוז היה סגן ציפמן צבי. סגן מפקד המעוז - סבירסקי זוהר, קצין מאגר (1) הכוח לא היה אורגני, שכן הפלוגה המסייעת של גד' 68 חולקה בין המעוזים בתורת רגמים, וגרעין מצומצם בלבד איש את "בוצר" ואליו הצטרפו רובאים ולוחמים מפלוגות אחרות. כתוצאה מכך לא הכירו הפקודים את מפקדיהם. רוב החיילים לא שרתו לפני-כן בתעלה.

נשק המעוז כלל: 6 מא"גים, 2 מרגמות 52 מ"מ, 1 מרגמה 81 מ"מ, 1 בזוקה, 2 מקלעונים, 4 רובים, 13 עוזי, 1 רנ"ט.⁽²⁾

היו 2 זחל"מים; אחד חנה בשוחה במרכז המעוז, ואחד - ליד עמדת מרג' 81 מ"מ.

היה מא"כ גדול ומשקפת 120 מ"מ וכל האביזרים הדרושים לעריכת תצפיות.

בכל עמדה היו 10 ארגזי מא"ג, ובכונקר התחמושת הייתה תוספת; תחמושת מרג' 81 מ"מ הייתה בעמדת המרגמה לפי התקן, ומנה נוספת הייתה בבכונקר התחמושת.

בכל עמדה היו 25 רימונים.

לפי תכנית "שובך-יונים" נועדה מח' (3 טנקים) של פל' ג'/גד' 52 שחנתה בתעוז "מצוה" לחבור למעוז. הסוללה שעל יד "מצוה" באזור הגידי, אחת מ-3 הסוללות של גד' 402, שבגזרה הדרומית, נועדה לסייע ל"בוצר".

פעילות המעוז

החיילים הגיעו למעוז ב-25 בספטמבר בשעות הצהריים, ואילו המפקדים הגיעו עוד בלילה שלפני כן. לאחר חפיפה קצרה, סוור במעוז להכרתו וקבלת תדריך קיבלו האנשים את תפקידיהם וחולקו בהתאם לכך - (התצפיתנים - לבונקר 3, הרגמים - לעמדה 2 ושאר הלוחמים - לבונקר 1).⁽³⁾

המעוז היה מונצח ומלוכלך ובמצב רע ביותר. התעלות התמוטטו פנימה, עמדת המרגמה השתפכה החוצה וה"שפניה" הייתה חסומה. בונקר 4 היה חסום, ה-זחל"מים לא היו תקינים.⁽⁴⁾

החיילים התחילו לנקות ולסדר והעבודה הייתה רבה.

עוד באותו יום נערך תרגיל במצבי כוננות, ולמחרת (26 בספטמבר) כבר התחילה הפעילות השגרתית של המעוז, שכללה: תצפיות, סיורים, תרגול, אחזקה ו-כו'.

בדרך-כלל אוישו 2 עמדות ביום (עמדה 1 ועמדת התצפית (6)). בלילה - 2 עמדות ואף 3 (עמדה 1, עמדת התצפית ועמדה 8), מפני שהלילות היו חשוכים.

(1) לפני המלחמה היו במעוז 24 חיילים: מהם 17 מ-גד' 68, 1 קצין, 1 רופא, 1 - חובש, 1 - קשר, 1 - גשש, 1 - גנרטוריסט, 1 - מכ"ש.

(2) תיק 605. תחקיר, עמ' 2.

(3) הכניסה לקו בכללה הייתה חפוזת בגלל החגים, למחרת היום (26 בספטמבר) צריך היה הגדוד ששירת בתעלה לעזוב כדי להספיק להגיע לחג הביתה (ראה - מבוא).

(4) המצב הגיע לידי כך שלשם ביצוע הסיור הוזעק זחל"מ ממוצב ה"מצח", שבמרחק של כ-30 ק"מ. (תחקיר, עמ' 5).

ענף חקר זירת דרום

הד - 7 - 179

עותק מס' .....

עמדת התצפית הייתה בנקודה הגבוהה ביותר בשטח ובייתה משם תצפית טובה מאוד לדרום, מזרח ומערב, ואפשר היה לראות את תנועת הצבא המצרי.

עמדת השער (1) שימשה ביום כעמדת נ"מ; עמדה 3 - ביום, כ-נ"מ ובלילה - רגילה.

עמדה 7 - עמדת הפריסקופ נועדה ל-מ"מ. על ידה הייתה מרגמה 52 מ"מ; עמדה 2 - נועדה

ל-מרג' 81 מ"מ ולרגמים. עמדה 10 - לבזוקה. עמדה 4 - הייתה חסומה (לא הייתה בשימוש).

עמדה 5 - לא הייתה בשימוש, עמדה 9 וכן עמדות 11, 12 לא אוישו.⁽¹⁾

אחת ליומיים היה יוצא יוצא סיור מ"בוצר" לאורך חוף האגם ל"לקקן", למרחק של כ-13 ק"מ. בכל סיור השתתפו 7 חיילים, בכלל זה - מפקד.

הסיורים האלה גזלו זמן רב מפני שה-זחל"מ היה בדרך-כלל מקולקל ועד שתיקנו אותו עבר זמן

והסיור שהיה צריך להיערך בשעות הבוקר המוקדמות היה יוצא בשעה 1100-1000 בשעות החום.⁽²⁾

החיילים היו-עמוסים עבודה, שכן המעוז היה גדול וכוח-האדם לא הספיק לאיזו כל העמדות.

ונוסף על התפקידים השוטפים הוטלו, מידי פעם בפעם, משימות נוספות כמו: חסימת הכביש,

אבטחה וכיו"ב.⁽³⁾

החיילים התאוננו בימים הראשונים להיותם במעוז על עומס העבודה, ו-מג"ד 52 בא לבקר והסביר

שתוך זמן קרו עומדת חט' 401 להחליף את חט' 14, ואז ישתנה לטובה.

מג"ד 68: שבא לבקר במעוז יעץ לאיש 4 עמדות בלבד ועצתו נתקבלה. לאחר מספר ימים התארגנו

ונכנסו לשגרה.⁽⁴⁾

הכוננות

ביום חמישי (27 בספטמבר) נתגלו בשעת הסיור עקבות של 2 אנשים יחפים בשטח המעבר שבשדה

המוקשים, שהובילו לאורך חוף האגם ובחזרה למים. צביקה דיווח על כך לגדוד.

למחרת היום הגיע גשש למעוז, אך הצעתו של צביקה לשים מארב בכניסה לשדה המוקשים לא נתקבלה.⁽⁵⁾

באותו יום (28 בספטמבר) גילה הסיור של "ליטוף" מוקש נעל שנסחף, ככל הנראה, לתוך האגם.

בצד האויב ניתן היה להבחין בתנועה מוגברת של כוחות מצריים ובמשאיות שפרקו ציוד.

ב-1 באוקטובר הוכרזה כוננות גבוהה; נתקבלה הוראה להפסיק את החופשות למפקדים - לאיש

עמדה נוספת בלילה וביום.

ב-3 באוקטובר הבחינו התצפיתנים בתנועה רבה באזור כבירת והמחנה הדרומי. הכוח המצרי שהיה

מוצב שם אכן גדל מפלוגה לגדוד.⁽⁶⁾

כן זיהו מהמעוז 2 עמדות טילים, שהיה ידוע על קיומן על רכס ג'ניפה ואף סימנו אותן, אבל

לא ראו אותן במשקפת 120. מעמדת התצפית, שהייתה הגבוהה ביותר, זיהו את תנות הצבא המצרי

מאזור ג'ניפה ושלופה לכיוון ציר הגידי וכן את העמדות ואת ה-מכ"מ שהסתובב.⁽⁷⁾

(1) תיק "בוצר", תחקיר אמיתי.

(2) "זה היה מצב שלא היה טעון תיקון, כי אם בנייה מחדש" (תחקיר "בוצר", עמ' 2 וכן עמ' 8).

(3) ממדיו הגדולים של המעוז היוו בעיה מבחינת האחזקה, השמירה והלחימה בו. (תחקיר, עמ' 10).

(4) שם, עמ' 9.

(5) שם, עמ' 11. "אצלי נדלקה מנורה אדומה" - דברי צביקה.

(6) צביקה ספר 200 איש (שם, עמ' 12).

(7) תחקיר, עמ' 14.

ענף חקר זירת דרום

- 4 -

הד - 7 - 179

עותק : מס' .....

צה"ל הגדיר את פעילותו שהתבטאה בעיקר בריבוי טיסות לצילום. כליל 3 באוקטובר הודיעה שעל המפקדים להישאר ערבים כלילה ועל אחד המש"קים להיות בתצפית.

כליל 4-5 באוקטובר עלה צביקה בחצות לתצפית, לאחר שהודיעו לו שכוח מצרי יורד מאזור רכס ג'ניפה. הוא דיווח על כך ל-חמ"ל ונשאר בתצפית עד הבוקר. הוא שאל את גדי, מפקד "ליטוף" אם גם הוא מזהה את הכוח, אך גדי לא זיהה את הכוח אלא מאוחר יותר.

באותו לילה (4-5 באוקטובר) בוצע תרגיל חבירה עם מחלקת הטנקים שנועדה לחבור למעוז במקרה של מלחמה. אולם במקום מח' הטנקים של פל' ג' 52/ הופיע נגמ"ש "שמילא את התפקיד של טנקים לגבי המעוזים ועבר מ"המחז" בדרום עד "בוצר" בצפון.

ה-נגמ"ש הגיע ל"בוצר" ב-0100=0200, לאחר ש-מג"ד הודיע "עולים על המעוז מצפון"; סרק את הגדרות וחרז.

הטנקים שהיו מיועדים לחבור למעוז, לא השתתפו בתרגיל, ומפקדי הטנקים אף לא הכירו את העמדות שאליהן הם היו אמורים להגיע, ואף לא את הדרך מהמעוז למעוז.⁽¹⁾

ב-0330 (5 באוקטובר) התקשר גדי מ"ליטוף" ואמר שהוא מזהה תנועת כוח מצרי ושומע רעש טנקים של האויב.

הכוחות המצריים נסעו ב"אורות חתול", בקו מקביל למעוז, התפצלו, חלק נסע על זכביש התעלה וחלק פנה דרומה.⁽²⁾

כליל 5-6 באוקטובר קיבל צביקה הודעה מה-חמ"ל שביום שבת צפוי "שובך-יונים" ושיודיעו לו על מועד.⁽³⁾ כל הלילה נמשכה תנועת הכוחות והרכב, טנקים ותותחים כבדים, בצד המצרי אך עם

בוקר לא זיהו את הכוחות הנוספים שהיו, כנראה, מוסווים היטב; כי אם רק את הגדוד המצרי שהיה ממוקם על-יד המעוז.⁽⁴⁾

ב-0545 בבוקר יום-הכיפורים (6 באוקטובר) צריך היה לצאת סיור והיה מתוכנן שהסיור יצא מוקדם ככל האפשר, לפני שעה 0600, בהתחשב בכך שזה יום-הכיפורים ואנשים צמים. ומאותה סיבה מפקד המעוז גם לא הטיל תפקידים בנוסף על שמירה.

הצילוד הוכן והחיללים חיכו בנקודת היציאה, ממזרח לעמדת ה-או"מ. צביקה ביקש אישור להתחלת הסיור, אך לא קיבל, מפני שהיחידה שהייתה מופקדת על פתיחת הצירים עדין פא פתחה וכיוון שהאישור התעכב חזרו החיללים למעוז.

כעבור זמן-מה ביקש צביקה שנית אישור לסיור ושוב לא קיבל, ורק לאחר מספר דחיות באישור הסיור, הודיעו לו ש"שובך-יונים" ייכנס לתקפו בשעה 1700-1800.

(1) תחקיר, עמ' 14. כן לא נעשה תיאום עם הארטילריה או חסימת מעברים.

(2) שם, עמ' 13.

(3) שם.

(4) האם חיל-האוויר זיהה כוחות אלה?

כעבור כחצי שעה (בשעה 0800 בערך) נתקבל סוף-סוף האישור ליציאת הסיור, ⁽¹⁾ אבל אז התברר שיש תקלה ב-זחל"מ. צביקה ביקש זחל"מ ממעוז אחר, והגיע זחל"מ מ"מפצח" שגם הוא לא היה תקין. רק בסביבות 1130-1200 הגיע זחל"מ ממוצב ה"מזח", וגם זה לא היה תקין לגמרי.

צביקה ביקש מה-סמג"ד אישור לבטל את הסיור, מפני שחלק מהאנשים צמו והשעה כבר הייתה מאוחרת, וכבר היה חם, אבל ה-סמג"ד עמד על-כך שיש לבצע את הסיור ולסיימו ולגמור במהירות, מפני שבשעה 1700-1800 עומד להיכנס לתקפו "שובך-יונים".

לאחר עיכוב נוסף ⁽²⁾ יצא הסיור בשעה 1245 בערך. השתתפו בו 9 חיילים (7 מ"בוצר") בכללם - צביקה, 2 מה"מזח" - 7 הלכו ברגל עם מא"ג אחד ו-2 היו על ה-זחל"מ עם מא"ג שני. הם נעו במהירות, ובהיותם במרחק של כ-7 ק"מ מהמעוז (מחצית הדרך בערך) התקשר קשר המעוז ואמר לצביקה לחזור מהר למעוז (שעה 1340 בערך). ⁽³⁾

צביקה הורה לאנשים לרוץ למעוז והם התחילו לחזור ל-זחל"מ הורה לנוע לקראתו במעבר שבשרה המוקשים. ⁽⁴⁾ כעבור 5-7 דקות הופיעו מאזור האגם 20-30 מטוסים מצריים שטסו בגובה של 50 מ' צביקה הורה לאנשים להתפזר בשטח, ול-זחל"מ למצוא מחסה.

זה היה בכניסה של האגם המר הגדול, וביניהם לבין הכביש היה שדה מוקשי נ"ט גדול שהשתרע על ק"מ כמעט. ה-זחל"מ נע לכביש ובנקודות שהיה קשר עין עם האנשים הוא התקשר באלחוט וצביקה כיוון אותו, כדי שיוכל בשעת הצורך לסייע להם, וכשהמטוסים עברו, צביקה הורה ל-זחל"מ לצאת משדה המוקשים ולתפוס מחסה. הם נשאר עד שהמטוסים חזרו מערכה, ואז רצו אל ה-זחל"מ. ⁽⁵⁾ באותו זמן התחילה ההפגזה.

המלחמה

כשצביקה יצא לסיור נותר המעוז בפיקודו של זוהר ה-סמ"מ שהגיע ל"בוצר" באותו יום בשעה 1200-1300. ⁽⁶⁾ בשעה 1340 בערך הודיע קשר המעוז על כוננות ספיגה. זוהר רץ מהר לבונקר ואז התברר שהקשר קיבל הודעה על "כוננות ספיגה" והוא מנסה לפענח את מלכוד שחור. זוהר עזר לקשר לפענח את ההודעה בה דובר על אפשרות של תקיפת מטוסים תוך חצי שעה. ⁽⁷⁾

כעבור זמן מה הודיע התצפיתן על המטוסים המצריים וה"יבבן" הופעל. ⁽⁸⁾ זוהר עלה לעמדת התצפית וראה את המטוסים חגים, ומיד אחרי זה נפתחה הפגזה כבדה (שעה 1400 בערך). הפגזים נפלו בהתחלה צפונית למעוז - כ-200 מ' מאחורי המעוז, ולאט-לאט תיקנו המצרים את הטווח והפגזים החלו ליפול על המעוז עצמו.

- (1) תחקיר, עמ' 16.
- (2) הבאת החובש מהמוצב.
- (3) תחקיר, שם, עמ' 17.
- (4) שם.
- (5) תחקיר, עמ' 18.
- (6) זוהר, קצין מאגר, היה במיתלה בדרכו לשארם, אך כיוון שלא יכול להגיע לשארם מפני שלא חיכה לו רכב של מרש"ל הוא חזר ל"בוצר". (עמ' 19).
- (7) תחקיר, עמ' 19. לדברי זוהר המלכוד היה ארוך ומסובך והם הצליחו לפענח רק את המשפט הזה.
- (8) זה היה ה"יבבן" של מכשיר הקשר שהשמיע אותות קריאה עם זיהוי מטוסי האויב. (עמ' 19).

המצרים ירו בכינון ישיר, והפגזים עברו את החלק הקדמי של המעוז, שבקרבת המים ושהיה גבוה יותר מהאחורי, ופגעו בחלק האחורי.

היו מטחים של 4 פגזים בתדירות של כמה שניות, ולפעמים 5-6 מטחים בדקה. החלק האחורי של המעוז נפגע.

ההודעה על "כוננות ספיגה" ניתנה כמעט בעת ובעונה אחת עם ההפגזה, כך שלא הייתה שהות לרוץ לבונקרים בהתאם לתכנון, והאנשים נכנסו כל אחד לבונקר שבקרתו.⁽¹⁾ זוהר שקיבל את ההודעה על המטוסים בהיותו בבונקר ה-חמ"ל, רץ לעמדת התצפית, ועד שעלה וצפה התחילה ההפגזה. סמל המעוז, ברנס, היה בעמדת נ"מ, וניסה לירות על המטוסים.

כשהתחילה ההפגזה עבר זוהר לעמדת הפיקוד, הורה לסמל המעוז לוודא אם כולם נמצאים בבונקרים, והתקשר ל-חמ"ל - דיווח על ההפגזה, ביקש ידע וכן סיוע ארטילרי.⁽²⁾

מעמדה 7 זיהה זוהר את יציאת הפגזים מהצד המערבי, מאזור כבית, מאחורי שדה התעופה. וכן ראה את הפגזים הנוחתים על "ליטוף". על בקשתו לארטילריה ענו לו שלא יוכל לקבל סיוע מפני שהארטילריה עסוקה בגזרה המרכזית המופגזת קשה וכי השריון בדרך למעוז. הוא חזר וביקש את הארטילריה ואמר שיכול לשתק את הסוללות המצריות היורות על "בוצר" ו"ליטוף".⁽³⁾ כן ניסה להתקשר עם כוח השריון שהיה צריך לחבור למעוז, אך לא הצליח.

התשובה השלילית בעניין הסיוע הארטילרי ודברי ה-סמג"ד שהקנה שצריך לעבוד לטובת המעוז אינו פועל מסיבות טיווח, הדאיגו מאוד את זוהר, והוא התחיל לחשוש לגורל המעוז במקרה שיותקף ויהיה מנותק.⁽⁴⁾ כן דאג מאוד לצביקה ולאנשיו שהיו בסיוור.

סמל המעוז התקשר לצביקה דיווח לו שהמעוז מופגז ואמר לו לתפוס מחסה עד שתפסק ההפגזה צביקה שמע את המעוז אבל לא יכול להתקשר.

כשההפגזה נחלשה התחילו אנשי הסיוור ללכת למעוז, וכשהיו במרחק של כ-2 ק"מ מהמעוז, במקום גבוה יותר, כבר יכלו להתקשר למעוז. זוהר אמר שישלח לקראתם טנק שבחסותו ייכנסו למעוז - זה היה כבר אחרי שהטנקים חברו למעוז. ואמנם, הם התקדמו לכביש המוביל ל"בוצר", שם היה הטנק, ובחסותו נכנסו למעוז (1530-1600).⁽⁵⁾

ההפגזה שנמשכה עד 1530 בערך פגעה מחוץ למעוז, אך גם במעוז עצמו. אחד הפגזים הראשונים פגע פגיעה ישירה בחדר האוכל. אזור בונקר 4 נפגע, כניסה אחת נפגעה. ובונקר 2 נפגע אך לא היו נפגעים בנפש.

3 הטנקים של פלוגה ג' 52 הגיעו ממערב למעוז בסביבות שעה 1530 והתפרסו: טנק אחד ממזרח למעוז, אחד - ממערב ואחד - מדרום.

(1) חקיר, עמ' 22.

(2) שם, עמ' 23.

(3) שם, עמ' 24.

(4) שם, עמ' 28.

(5) שם, עמ' 18.

צביקה ואנשיו שנכנסו למעוז בחסות הטנק, התפזרו לבונקרים, וצביקה לאחר שהתאושש מהדרך קיבל את הפיקוד.⁽¹⁾

היציאה לעמדות

כשהשתררה הפוגה בהפגזה הורה סמל המעוז לאנשים לצאת לעמדות (1530-1600). החיילים יצאו מהבונקרים ואישו את העמדות בהתאם למתוכנן, פתחו את ארגזי ה-מא"גים והכינו את התחמושת הם היו ⁽²⁾2. ה-נחל"אים ממעוז "המזח", שבאו עם ה-זחל"מ, נשלחו לתגבר את עמדת התצפית, והגשש והגנרטוריסט, נשלחו לבונקר 3: הרופא, החובש, הקשר וכן ה-מכ"ש היו בבונקר ה-חמ"ל; סמל המעוז הסתובב בין בונקר ה-חמ"ל לחצר. מפקד המעוז, צביקה - בעמדה 7; סגן המפקד, זוהר - בעמדת התצפית, עמדה 6; 3 הרגמים, בעמדה 81 מ"מ - על-יד עמדה 2; 3 לוחמים - בעמדה 1. 2 בעמדה 10, 2 - בעמדה 8.

צביקה התקשר ל-חמ"ל ואמרו לו לעבוד על רשת הסיוע ולא לעלות על הרשת הגדודית "דליה", אבל המעוז היה רוב הזמן בהאזנה לרשת הגדודית. ההפוגה בהפגזה נמשכה.

בסביבות שעה 1700 זיהה צביקה במשקפת 120 מ"מ, כוח מצרי ממונע נע מכיוון המחנות הדרומיים בלשון. בטווח של כ-4-5 ק"מ היו 3 טנקים-טי-34 שאחד מהם כבר היה במים, ואחד התקדם למים, ובטווח של כ-700 מ' מערבה מהם היו כ-12 נגמ"שים אמפיבים. צביקה הודיע ל-חמ"ל שהכוח המצרי עומד לחצות את האגם המר הקטן ולתקוף את המעוז וביקש את הארטילריה.

לאחר-זמן-מה ירתה הסוללה פגז אחד שצנח למים, במרחק של כ-ק"מ מהכוח המצרי.⁽³⁾ צביקה ביקש להגדיל את הטווח ("1800 ויותר"), אבל התגובה הייתה שאין יותר ארטילריה.⁽⁴⁾

כשראה שהטנקים המצריים שהיו מצפון ל"כברית" כבר התחילו לנוע, הורה צביקה לטנק שלנו שהיה בעמדת המתנה לעלות לעמדת אש, וניסה לטווח אותו.

הטנק ירה פגז אחד, צביקה נתן לו 3 תיקונים, והפגז הרביעי פגע בטנק מצרי טי-34, והטנק נדלק. הטנק השני, שהיה כבר במים, במרחק של כ-10 מ' מהחוף, הסתובב לאחור, והטנק השלישי נסוג. 2 הרגמים ניסחו לטווח טת מרגמת 81 מ"מ, אבל לא הצליחו. זו היתה הדיפת התקפה בעזרת טנקים המטווחים כתותחים.

צביקה נתן פקודה לשינוי טווח לעבר ה-נגמ"שים שהתארגנו במרחק של כ-700 מ' מערבה. הטנק ירה מספר פגזים שנפלו בקרבת ה-זחל"מים והחיילים המצריים קפצו מה-נגמ"שים והתחילו לברוח.

- (1) תחקיר, עמ' 29.
- (2) 4 היו בחופשה ונשארו 20. נוספו 2 מה"מזח" = 22; מאוחר יותר הצטרפו 4 מצוות הטנק ואחר-כך קצין הקישור ל-או"מ ובסך-הכל היו 27.
- (3) תחקיר, עמ' 30; על הסיוע הארטילרי להלן.
- (4) שם, עמ' 31.

אג"מ/מה"ד הסטוריה

ענף חקר זירת דרום

הד - 7 - 179

עותק מס' .....

כיוון שהטנק שלנו טען שאיננו מזהה את המטרה, החליט צביקה שלא לבזבז תחמושת ולחכות עד שהטנקים המצרים יתקדמו.⁽¹⁾

אזור "כברית" כבר היה באותו זמן מלא חיילים מצרים בתוך העמדות, בטווח של כ-1200 מ'. החיילים המצרים לא ירו וגם מהמעוז לא ירו, כי אם רק צפו, ומידי פעם דיווח צביקה לגדוד וביקש סיוע.

בשעה 1730 בערך הייתה רגיעה. לא הייתה הפגזה והיה שקט, אם כי אצל האויב הורגשה תנועה. המעוז ניצל את הרגיעה להתארגנות והכות פתיחת זבילים ו-כו', וכן להחלפת כוח. מפקד המעוז הורה לדלל את העמדות, כדי שהאנשים יוכלו לנוח לפי תור.

הסיוע למעוז

סיוע הטנקים

פלי ג' 52/ מחטיבה 14 (10 טנקים), שמחלקה שלה הייתה מיועדת לחבור ל"בוצר" לפי פקודת "שוכב-יונים", חנתה בתעוז "מצווה". ה-מ"פ, בעוכז עמיר קיבל בשעה 1345 בערך פקודת "שוכב-יונים" מידי, והורה לטנקים לזוז. ומיד אחרי זה נשמע ה"יבנן", ותוך כדי ריצה לטנקים התחילה ההפגזה.⁽²⁾

מחלקה 3 (3 טנקים) בפיקודו של סגן יהושע דנינו, נעה לעבר "בוצר" על ציר "כרוניקה". הדרך למעוז הייתה מטוחת. עם הגיעה המחלקה למעוז (שעה 1500 בערך) היה המעוז מופגז קשה והטנקים התפרסו מסביב למעוז ובכנסו לעמדות. כשנפתחה אש, קיבלו פקודה לעלות על הרמפה המזרחית ולירות. ירו לעבר מטרת בצד האויב, בעיקר למגדלי תצפית ובניינים, וכשזיהו מהמעוז טנקים ו-נגמ"שים שעמדו לצלוח, ירו עליהם ועצרו בעדם לצלוח.

לאחר 2 סדרות ירי אירעה תקלה ל"גור" במנוע, וה-מ"פ ביקש אישור מה-מח"ט לגררו החוצה. הטנק נגרר ל"כספי 61" ושם הושאר במחפורת. הצוות הצטרף למעוז בתור אנשי חי"ר⁽³⁾ ועתה נשארו 2 טנקים ליד המעוז.

בשעה 1600 קיבלה חטי' 401, בפיקודו של אל"מ דן שומרון את האחריות על הגזרה הדרומית, מ"בוצר" עד ראס-מסאלה, ובכלל זה את גד' 52 שחבר למעוזים, ו-גד' 52 עבר ת"פ חטי' 401. בשעה 1800 בערך קיבל מג"ד 401/46, רס"נ שנבל דוד, הוראה לשלוח מח' טנקים ל"בוצר" כתגבורת לטנקים של "בוצר".⁽⁴⁾ מ"פ ג' 52 קיבל הודעה שהוא חובר עם גד' 46 (כוח מעוז). גד' 46 נע על ציר "פוררת" לחבור ל"ליטוף" ו"בוצר".

- (1) תחקיר, עמ' 31.
- (2) חטי' 14, עמ' 16; תיק 482, גד' 52: הטנקים שנעו לבוצר: טנק ה-מ"מ - דנינו יהושע בן-און אליהוא - תותחן, בר-און מרדכי - טען קשר, פורשיאן דוד - נהג; טנק גור - רדה אליהו - מט"ק, אהוד דרור - תותחן, מאיר זדה - טען קשר, עמיחי הירש - נהג; טנק 3 - עודד מור - מט"ק, יעיש ציון - תותחן; חן דוד - טען קשר, בצלאל משה - נהג.
- (3) תחקיר, עמ' 35, וכן תיק 482 תחקירים גד' 52, תחקיר מ"פ ג' 52, צוות הגור לעיל.
- (4) גד' חטי' 401 - גד' 46 (31 טנקים ופלוגת חרמ"ש), גד' 79, גד' 195 (32 טנקים); גד' 79 הועבר לגזרה המרכזית ובמקומו קיבלה החטיבה ת"פ את גד' 52.

אג"מ/מה"ד הסטוריה

ענף חקר זירת דרום

הד - 7 - 179

עותק מס' .....

מחלקת טנקים (3) של פל' ב' /גד' 46 נעה לעבר "בוצר" לחבור טנקים של פל' ג' /52, וכיוון שהיה קשה לזהות את המעוז, יצאו צביקה וזוהר לפתח המעוז והאירו בפנסים וכיוונו את הטנקים. לעמדות. (1)

סיוע ארטילרי

ה-מפס"ח הייתה צמודה ל-מפח"ט 14 בטסה, ול-גד' 52 הוקצו קש"א ו-2 קת"קים. כשהתחילו להגיע דיווחים מהמעוזים על תקיפות ובקשות לסיוע, נתן מג"ד 402, סא"ל אברהם גרובר, הוראה להעסיק את ריכוזי הצליחה בהתאם לספר רשימות הקואורדינטות. (2)

ה-מג"ד הפריש קנים בודדים למטרות "שיון" לטובת המעוזים, בכלל זה "בוצר". אולם כיוון ש"בוצר" לא הותקף הופנתה הארטילריה למעוזים שהיו זקוקים יותר לסיוע. ופרט למספר פגזים שנורו לטובת "בוצר", לא קיבל המעוז סיוע.

האויב (062400-061400)

מאז פרוץ המלחמה ועד 062400 צלחה בגזרת דיב' חי"ר 7 של הצבא המצרי - חט' הנחתים 130, אמפיבית, בדרום האגמים, בכלל זה - גדוד טנקים פי.טי. 76. כוחות החטיבה התקדמו עד ל-7 ק"מ מהתעלה ותקפו את "לזיטוף אי" ואת "לזיטוף בז". "בוצר" לא הותקף. מול "בוצר" היו 2 סוללות טילי ס.א. 6-, ליד "כברית". (3)

הטנקים המצריים עדיין התקשו בחדירה, אבל ה-ח"ר המצרי כבר היה כולו בגזרתנו.

ליל 6-7 באוקטובר

המעוז מילא בעיקר תפקידי תצפית, והעמדות היו מאוישות בדלילות. מספר פעמים הודיעו למעוז על כניסת מטוסים שלנו לאזור, והמעוז מדווח על יציאת טילים, כמות הטילים, הרקטות ו-כו'.

מצב המעוז מבחינת כוח-אדם היה טוב למדי. על 22 האנשים נוספו 4 מצוות הטנק שפונה בגלל תקלה, מהם 19 היו בעמדות. וכן נוספו 3 טנקים מ-פל' ב' /גד' 46 שחברו ל-2 הטנקים של פל' ג' /52. היו 5 טנקים (שעה 2200). 2 טנקים ממזרח, 3 ממערב. (4)

לאחר חצות התחילה הפגזה, והאורות של נקודת ה-או"מ, "אורנג'", סייעו למצרים לטווח התותחים. זו הייתה אש הטרדה. (5)

המעוז זיהו ב-מא"כ מעין גשר מצופים גדול - באורך של 2-1 ק"מ, במרחק של כ-12 ק"מ מדרום למעוז, בתוך האגם (לפני "לזיטוף"). זה היה, כפי שהתברר אחר-כך, גדוד טנקים פי.טי. 76- שחצה מצפון ל"לזיטוף".

ליד "כברית" הייתה סוללה של טילי ס.א. 6-, ובלילה פגעה אחת הסוללות במטוס שלנו. (6) המעוז ביקש שהארטילריה שלנו תפגז את הסוללה ודיווח שרואים את ה-מכ"מ הפועל ואת הסוללה משלחת טילים, אולם לא הייתה תגובה על כך. (7)

- (1) תחקיר, עמ' 35; וכן תיק 482, תחקיר פל' ב' /גד' 46: אשר לשעה לפי סגן מתי שרביט בסביבות 0100 (7 באוקטובר) ואילו לפי מקורות אחרים שעה 2200.
- (2) חט' 14, עמ' 6.
- (3) סיכום מודיעין, דרום, עמ' 72.
- (4) תחקיר, עמ' 35; תיק 482.
- (5) תחקיר, עמ' 36.
- (6) 3 מטוסים תקפו בסביבות "בוצר", בין האגם המר הגדול לקטן. ח"א, כרך א', עמ' 45.
- (7) תחקיר, עמ' 36.

אג"מ/מה"ד הסטוריה

ענף חקר זירת דרום

הד - 7 - 179

עותק מס' .....

בלילה קיבל מג"ד 46 הוראה מה-מח"ט לנוע צפונה מכביש התעלה לעבר "בוצר", לאור ידיעות שהמצרים מנסים לנחות. ה-מג"ד לקח את פלג ג' של ירוך רם וחזר איתה לכביש התעלה, ואחר כך פנה הטור צפונה והתקדם בתנועה איטית כדי שיוכל להתפרס במהירות ללחימה עלפי מערב במקרה של היתקלות.

לאחר 5-6 ק"מ לפני שהגיע הכוח לאזור "בוצר", הודיע ה-מח"ט, באמצעותו של עירא, מ"פ ב', שהידיעה על ניסיון הנחיתה של המצרים איננה מבוססת, וכי על ה-מג"ד לחזור לאזור "ליטוף", שם החמיר המצב.⁽¹⁾
הכוח הסתובב וחזר לאזור "ליטוף".

במשך הלילה (6-7 באוקטובר) פנה מח"ט 401 למפקד האוגדה, אלברט וביקש אישור לחלץ את כל אנשי המעוזים שבגזרה הדרומית, שכן מספר הלוחמים במעוזים קטן והטנקים נשחקים לא בעצירת הכוח המצרי המנסים לפרוץ אלא בעיקר בהגנת המעוזים.
להערכת ה-מח"ט היו 2 אפשרויות או לפנות את המעוז או להכניס לתוך המעוזים כוח טרי שיוכל להילחם ולשחרר את הטנקים לשמירה על התעלה, היה ברור שהטנקים המצרים יחצו את התעלה.
תשובת מפקד האוגדה הייתה שאין לעזוב את המעוזים ואין כוח רענן להחלפה, והמצב נשאר בעינו.

7 באוקטובר

בבוקר (7 באוקטובר) זיהו מהמעוז כוח מצרי בגודל כ-300 חייל על המצוק שבמרחק של כ-7 ק"מ ממזרח למעוז. 10 טנקים ו-נגמ"שים ללא תנועה. חיילים מצרים רבים נעו לכיוון התעלה, כדי לחצות חזרה.⁽²⁾
המעוז עסק בניקוי כלים והכנות ו"התארגנות לחיי שגרה כמעט של מלחמת התשה"⁽³⁾, ועד לפנות ערב לא היו אירועים מיוחדים.

פעילות כוחותינו מחוץ למעוז

בשעות הבוקר המוקדמות (7 באוקטובר) הורה מח"ט 401 לפזר תצפיות בגזרה, לשם קבלת מידע על הנעשה אצל האויב. חוליות תצפית אלה, מיחידת הסיור של חט' 14, דיווחו בשעה 0900 על מעבר של כ-80 טנקים מצרים לגדה המזרחית, ותוך שעות אחדות הגיע מספר הטנקים המצריים ל-200.⁽⁴⁾

בשעה 1030 בערך התחילו טנקים מצריים לעקוף את הטנקים שלנו לכל רוחב הגזרה על-פני כ-30 ק"מ נותרו 23-25 טנקים שלנו. הטנקים המצריים עדיין התקשו בחדירה, אך ה-חי"ר המצרי כבר היה לכל רוחב הגזרה.⁽⁵⁾

(1) תיק 482. תחקיר מג"ד 46; תחקיר מ"פ ג'/46.

(2) תחקיר, עמ' 37.

(3) שם.

(4) תיק 482, תחקיר ה-מג"ד, גד' 52 - ספר גד' 52, עמ' 35.

(5) תיק 482, תחקיר מח"ט 401.

ה-מח"ט התקשר למפקד האוגדה ודיווח לו שהטנקים המצרים חוצים את התעלה וכל אינו יכול למנוע את חדירתם ("אני לא יכול לסגור הרמטית את התעלה"). הוא ביקש סיוע אווירי, אך התשובה הייתה שאין סיכויים לכך בגלל המצב החמור בחזית הצפון. אשר לתגבורת - נאמר שהמילואים נמצאים בדרך, היה ברור שתוך זמן קצר צריך יהיה להכניע בין היצמדות למעוזים ועל-ידי כך להשאיר את המעבירים לסיני פתוחים, לבין היבטקות מהמעוזים ובסיגה להגנה על המעבירים.⁽¹⁾

בשעה 1100 בערך נתקבלה הוראה לטנקים לנתק מגע ולנוע מזרחה. מח"ט 401 הורה ל-מג"ד 52 ליצב קו הגנה במרחק של כ-7 ק"מ מזרחה; ומשמעות ההוראה הייתה הינתקות מהמעוזים.⁽²⁾ אולם, אשר ל"בוצר" - 5 הטנקים של פל' ג' 52 ו-פל' ג' 46 נשארו על-יד המעוז.

הטנקים המצריים שחצו את התעלה התקדמו מזרחה. מ"בוצר" זיהו כוח שריון מצרי של 30-40 טנקים עולים מכיוון "ליטוף" לצפון-מזרח. ב"בוצר" התחילו לחשוש שהכוח עולה עליו. מול כוח גדול של טנקים מצריים היו 4-5 טנקים שלנו שנעו במהירות, ירו וחזרו במהירות לאחור. בין הטנקים שלנו לטנקים המצריים היה פרוש כוח חי"ר מצרי די רציני, וכשהטנקים שלנו תקפו, היה ה-חי"ר מתחיל לדהור לאחור לעבר המים.

קרב ה-שב"ש נמשך כשעה (1300-1400 בערך). מהמעוז צפו בקרב וצביקה ביקש אישור לשלוח לעזרה את הטנקים שהיו על יד המעוז, אך לא קיבל אישור. בשלב מסויים, כשראה 3 טנקים מצריים מתכוונים לאגוף ממערב את הטנקים שלנו, הודיע צביקה ל"דל"ה" (לגדוד), ומשם הזהירו את הטנקים שלנו.⁽³⁾

בשעה 1600-1700 נפתחה הפגזה מ-2 סוללות, תותחי 155 מ"מ ומרגמות 132 מ"מ, שהיו במרחק של כ-7 ק"מ מהמעוז, וממש ראו את היציאה של הפגזים. אנשי המעוז היו בבונקרים, וכשהפגזה נפסקה יצאו לעמדות.

בלילה היו הפגזות קלות לסירוגין, והפגזים נחתו בעיקר באזור הטנקים.⁽⁴⁾ צביקה קיבל בלילה הוראה להוציא את קצין הקישור שלנו עם ה-או"ם מהעמדה ולהביא אותה למעוז, וכך להוציא את קציני ה-או"ם, אם ירצו בכך, ולאכסן אותם בכניסה למעוז. הוא שלח טנק להביא את הקצין, אבל הקצין יצא ברגל עוד בטרם בא הטנק, ואילו קציני ה-או"ם לא רצו לעזוב את העמדה.

- (1) תיק 482, תחקיר מח"ט 401.
- (2) תיק 482, תחקיר ה-מח"ט; תחקירי גד' 52.
- (3) תחקיר, עמ' 32.
- (4) צביקה שם לב שכשהטנקים דיברו עם המעוז, המצרים הפגזו את הטנקים, ועל-כן הודיע לטנקים על דממת אלחוט, וההפגזה אמנם נפסקה (תח', עמ' 38).

4 הטנקים הנותרים היו, כאמור, לאבטחת המעוז לנוכח אפשרות חדירה מכיוון "ליטוף". כיוון שהדלק בטנקים הלך ואזל, הוחלט להכניס את הטנקים אחד אחד למעוז לתדלוק מהסולר (היו 5 חביות סולר), אולם כשנכנס טנק למעוז התחילה מיד הפגזה, והם גאלצו להפסיק את התדלוק.

8 באוקטובר

כשהתחיל להאיר ראו מהמעוז את הכוח המצרי שמחמת למצוק על הטנקים וה-זחל"מים באותו מקום - אולם חיילים מצריים רבים נעו בצורה בלתי מסודרת באזור שלנו, בטווח של 2-3 ק"מ, רובם ללא נשק, ואף ללא בגדים, כאילו נסוגים אל התעלה. חיילים מצריים בודדים הסתובבו ממש ליד המעוז ואנשי המעוז ירו עליהם.⁽²⁾ היה שקט. לא הייתה הפגזה ולא היה ירי, והמעוז השתדל לשמור על השגרה: תצפיות, ניקוי נשק ו-כו'.⁽³⁾ אבל כבר ידעו ש"ליטוף" נפל.

בשעות הצהריים ראו שוב את קרב ה-שב"ש באזור הרמפה שמעל "ליטוף" ממזרח, וגם הפעם כיקש צביקה אישור לשלוח את הטנקים של המעוז לעזרה, אך לא קיבל.⁽⁴⁾

בשעה 1630 בערך התחילה הפגזה. פגז ראשון ממרגמה 160 מ"מ פגע ישירות במעוז, ואחריו ירד ברד פגזים. זו הייתה הפגזה כבדה ביותר שפגעה קשה במעוז. ההפגזה נמשכה וגברה עם חשכה. המצרים הפעילו 2 סוללות נוספות של 155 מ"מ וסוללה אחת של 122 מ"מ. הסוללות ירו ישר 3 פגזים, ורביעי - לתאורה. פגזי התאורה ירו לפעמים אש תלולת מסלול, ולפעמים - בכינון ישיר, שטוח מסלול. מספר פגזי תאורה נדלקו בתוך המוצב. ההפגזה המסיבית גרמה הרס במעוז. עמדות נפגעו ישירות, תעלות נחסמו ופתחי בונקרים נהרסו. הגנרטור נפגע, עמדת מרג' 81 מ"מ נפגעה קשה (ואחר-כך נהרסה לגמרי). עמדה 8 נהרסה, ה-נ"מ נהרס, וה-זחל"מים נפגעו ויצאו מכלל פעולה. בחצר המעוז היה הרס מוחלט. בשלב מסוים ניסו הרגמים לירות ב-מרג' 81 מ"מ אש תלולת מסלול וירו פגז או שניים, אבל כיוון שלא היה טיווח והעמדה הופגזה ונעשה מסוכן לידה, נכנס הרגם לבונקר. סמוך מאוד לכך נפגעה העמדה פגיעה ישירה ונהרסה לגמרי. ממש כוסתה כולה בחול, עד שלא מצאו אחר-כך אף לא את הקנה.⁽⁵⁾

אנשי המעוז ירדו לבונקרים כשהתחילה ההפגזה. ה-מ"מ לבדו היה על מגדל התצפית, לא בתוך העמדה, שהייתה במעין אוכפון והראייה משם הייתה גרועה ביותר, וכשמע יציאת פגזים היה יורד לבונקר, וכך טיפס בסולם, לעה וירוד, מפני שחשש מאוד שהמצרים יעלו על המעוז, ורצה לראות את הנעשה בצד האויב.

(1) כשהמגדוד שאלו את צביקה בעניין

הטנק, הוא ענה שהציב את הטנק במקום כי "זו עמדה טובה" (תחקיר, עמ' 38).

(2) תחקיר, עמ' 40.

(3) ואף דאגו להתגלח "כדי להיראות כמו בני-אדם" (שם).

(4) תחקיר, עמ' 41.

(5) שם.

אג"מ/מה"ד הסטורליה
 ענף חקר זירת דרום
 הד - 7 - 179
 עותק מס' .....

בסביבות שעה 2200 התחיל להישמע רעש של טנקים נעים, בעיקר לכיוון המחנה הצפוני ומזרח, אך קשה היה לזהות את הרעש בגלל ההפגזה.⁽¹⁾

בשעה 2400 בערך התקשר סמח"ט 401 למעוז, ושאל את סגן המפקד, זוהר, שהיה אז בבונקר ה-חמ"ל, אם הם יוכלו להתפנות ב-זחל"מים שלהן. זוהר השיב שה-זחל"מים נפגעו בהפגזה ויצאו מכלל שימוש, אולם יש למעוז 5 טנקים. ה-סמח"ט הורה להתכונן לפינוי. זוהר הודיע לבציקה שהיה בעמדת התצפית על הפינוי, וצביקה הודיע על כך לאנשים והורה להם להתכונן.⁽²⁾

האנשים התחילו להתכונן - לאסוף את הציוד, להשמיד את הציוד שאי-אפשר לקחת (על מכשירי הקשר היה חבל ועל-כן שינו את התדר).

הפינוי

מצב המעוזים בגזרה הדרומית ב-8 באוקטובר כבר היה קשה ביותר. "ליטוף" נפל ו"מפצח" ו"מסרק" הותקפו על ידי חיילי קומנדו. ואילו "בוצר" היה המעוז היחיד שלא הותקף על-ידי חי"ר, וכיוון שכך ניתן היה עדיין לנצל את האפשרות לפינוי, מפני שהצירים "כספ" ו"כרוניקה" היו עדיין פנויים.⁽³⁾

מח"ט 401, שהטנקים שלו היו קרובים למעוזים, נאלץ לוותר על הרצון לעשות מאמץ לחבור למעוזים, מפני שהיה ברור שהחבירה עלולה לעלות מחיר כבד בטנקים, שכבר סבלו אבדות קשות. אולם אשר ל"בוצר" - הוא ראה סיכוי להצלחה בפינוי והורה למעוז להתפנות עוד לפני שגודד 46 עמד להעביר את הקטע לעוצבת מילואים.⁽⁴⁾

ב-0115 בערך (9 באוקטובר) התקשר ה-מח"ט למעוז והודיע שבעוד 10-15 דקות עולים לתדלק את הטנקים ולצאת מיד מהמעוז. הוא אמר "אם נעשה את זה ברבע שעה זה יהיה מאוחר". צביקה הורה לטנקים להיכנס למעוז לתדלוק, אולם לאחר שהתברר שלטנקים יש חצי בטרן, הוחלט לוותר על התדלוק. ולאנשים הורה לעזוב את העמדות והציב בכל פינה חייל אחד עם מא"ג - לאבטחה. החיילים עזבו את העמדות וריכזו את הציוד וה-מ"ק על יד בונקר ה-חמ"ל.

ב-0130 בערך בתקרו 3 טנקים לפתח המעוז. 2 טנקים נשאר בעמדות האש. האנשים התחילו לעלות על הטנקים, כשפתאום נשמעה צעקה מעמדה 8, ששומעים קולות בערבית, ומישהו צעק לרוץ לעמדות. האנשים רצו לעמדות ופתחו ביריות לכל הכיוונים, והטנקים נעו לעמדת אש.⁽⁵⁾ כמה חיילי שריון קפצו מהטנק ורצו לעמדות והחיילים שבעמדות חשבו שאלה מצרים ופתחו ביריות. למזלם זיהה אחד החיילים שבעמדות את אנשי השריון שלנו וצעק להפסיק את היריות וכך נמנע אסון.⁽⁶⁾

- (1) תחקיר, עמ' 42.
- (2) צביקה, וגם אחרים, לא תפסו בתחילה שמדובר בנטישת המעוז, וחשבו שהם עוזבים רק בגלל הקרבות באזור, וכי בבוקר בוודאי יחזרו (שם).
- (3) תיק 482, תחקיר מח"ט 401.
- (4) שם; גודד מ-חט' המילואים של ברעם תפס בשעה 1700 (8 באוקטובר) את צומת ציר חת"מ-גיד.
- (5) תחקיר, עמ' 43. לדברי צביקה זה היה שלב יפה, מפני שתוך דקות ספורות כולם היו בעמדות.
- (6) תחקיר, עמ' 44.

האנשים חזרו לפתח המעוז ועלו על הטנקים. 4 טנקים יצאו בדרך לכיוון שדה המוקשים, וטנק אחד נשאר כאבטחה. לפי הוראות ה-סמח"ט הטנקים עלו על "כספי" ומשם ל"כרוניקה" - מרחק של כ-9 ק"מ מ"בוצר".⁽¹⁾ כשעזבו את המעוז, והיו במרחק של כ-500 מ' מהמעוז, התחילה הפגזה רצינית על המעוז.

הם נעו ללא אורות, עשו איגוף ושברו צפונה ואחר-כך מזרחה ואז פנו דרומה לכיוון הגידי, כשה-סמח"ט מכונן אותם לקטע קצר ולאחר שהם גמרו קטע ודיווח קיבלו את המשך הכיוון, וזאת מטעמי ביטחון.⁽²⁾

בסביבות 0330 הודיעו להם מהחטיבה להדליק את האורות ולנוע בכל המהירות ולחבור לכוחותינו. זה היה באזור הגידי.

"בוצר" היה אחד המעוזים הבודדים בתעלה, שלא הותקף, והתפנה על-כל-אנשיו ללא נפגעים. בהיותו מעוז סגור ומבודד, עקפו אותו המצרים ופנו למעוז השכן, "ליטוף", שעלה עליו בחשיבותו. "בוצר" לא עמד במבחן קרבות-ורק הופגז קשה, אך סיכל ניסיון תקיפה של טנקים מצריים בעזרת 5 הטנקים שהיו במעוז.

במשך 3 הימים, של עמדיה בתנאי מלחמה, ניסה המעוז לשמור ככל האפשר על סדר ומשמעת, וזאת הודות למפקדים באיכות גבוהה, לכוח-אדם מספיק, יחסית למעוזים אחרים, ולמצאיאותם של הטנקים - שהשרו ביטחון ואולי אף הרתיעו את המצרים.

(1) לאחר שהתפקדו התברר שחסרים 2 ואז חזרו לקחת אותם. אחר-כך חזרו והתפקדו וחסר אחד. לאחר בדיקות ובירורים התברר שלא חסר איש, וכי נהג מצוות הטנק התחלף עם נהג אחר. (שם, עמ' 45).

(2)

אג"מ/מה"ד הסטוריה
 ענף חקר זירת דרום
 חד - 7 - 179
 עותק מס' .....

ס ד ר ל
 - 15 -

מעוז "כוכב" (1)

מחוז	למעוז	מחוז	ז	ב	מ	ע	ו	ז	ה	א	ר	ב	תאריך
													061245
													1340
													1345
													1400
													1442
													1430
													1500
													1530
													1600

(1) חקירת המעוז. (2) יומן המ"ל דרום. (3) יומן אוג' 252. (4) חט' 401. (5) רשת "דלית".

ס ד ר ל

מ ח ו ן ל מ ע ו ז	ב מ ע ו ז	ה א ו ב	תאריך
<p>הסוללה יורה פגז אחד - לא פוגע. אין יותר ארטילריה הטנקים שלנו שעל יד המעוז יורים על הטנקים המצריים טנק מצרי אחד נפגע. 2 הנותרים שהיו בקרבת המים נסוגים. (1) אח"כ יורים על ה-נגמ"שים - החיילים המצריים בורחים.</p>	<p>המעוז מדווח על תנועת האויב מבקש ארטילריה. מפקד המעוז מורה לטנק שלנו שבקמדת המתנה לעלות לעמדת אש ומטווח אותו. המעוז הודף את הטנקים בעזרת הטנקים שלנו המטווחים כתותחים.⁽¹⁾ רגיעה בהפגזה. המעוז מנצל את הרגיעה להתארגנות.⁽¹⁾</p>	<p>כוח מצרי נע מכיוון המחנות הדרומיים בלשון, בטווח 4-5 ק"מ 3 טנקים טי-34. אחד מהם כבר במים עומד לחצות את האגם. בטווח 700 מ' ממערב 12 נגמ"שים אמפיביים.</p>	<p>1700</p>
<p>מג"ד 46 שולח 3 טנקים כתגבורת ל"בוצרי". (1) (3)</p>	<p>המעוז מזהים גשר מצפון למעוז. (1)</p>	<p>באזור "כברית" חי"ר מצרי רב בתוך העמדות, בטווח של כ-1,200 מ', אך אינו נע.⁽¹⁾ המצרים הקימו גשר מצפון למעוז.⁽¹⁾ כלים קטנים צולחים.⁽³⁾</p>	<p>1745</p>
<p>3 טנקים מ-פלי ג'י/ג' 46 חברו לטנקים של פלי ג'י/ג' 52.</p>	<p>מ"בוצרי" מזהים 9 טנקים על ציר "לכסיקון" בתנועה צפונה. (2) (3) מטוסים הטילו פצצות על "בוצרי". (3)</p>	<p>התארגנות מצרית וצליחה 5 ק"מ ממערב למעוז. עד שעה זו צלחה בגזרה דיבי חי"ר 7 של הצבא המצרי. חטי הנחתים 130. מול "בוצרי" 2 סוללות טילי ס.א. 6-6.</p>	<p>1800 1900-2000 19 א</p>
<p>בלילה: מג"ד 46 נע לעבר "בוצרי" לאור דליעות שהצרי שהמצרים נוחתים. הכוח מתקדם לאט. (1) 4-6 ק"מ לפני "בוצרי" פונה לאחור. (1) (4)</p>	<p>מול "בוצרי" 2 סוללות טילי ס.א. 6-6 ליד "כברית". (סיכום מודיעין). הפגזה על המעוז. האורות של נקודת התצפית של ה-אוי"מ "אורבגי" מפריעים למעוז ומסייעים למצרים בטיוח. (1)</p>	<p>לאחר חצות גדוד טנקים פי.טי. 76- חוצה מצפון ל"ליטוף"</p>	<p>2010 2200 2300 2400</p>

מחוז למעוז	ב מ ע ו ז	ה א ו י ב	תאריך
	<p>מהמעוז מזהים כוחות מצריים ממזרח לאגם.⁽¹⁾ המעוז מתארגן.</p> <p>מ"בוצר" רואים תנועת טנקים: 50-30 כלים עם אורות על כביש ה"הבית" מזרחה אזימוט 210-180 מהמעוז (רשת "דליה").</p>		<p>7 ב-אוק' 070115</p> <p>0224</p>
		<p>כוח בגודל 300 חייל על המצוק במרחק 7 ק"מ ממזרח למעוז. 10 טנקים ו-נגמ"שים ללא תנועה.</p>	<p>0600 ערר</p>
<p>(4) הטנקים של 401 מקבלים הוראה לנתק מגע ולנוע מזרחה. 5 הטנקים של פל' ג' 52/ נשארים על יד המעוז... מסוקים שלנו פועלים נגד טנקים באזור.⁽¹⁾</p>	<p>המעוז מזהה 12 נגמ"שים באזימוט 160-150 על קו המים. ("דליה").</p>	<p>טנקים מצריים חוצים התעלה מתקדמים ממזרח ל"בוצר"</p>	<p>1100</p>
		<p>4 טנקים ו-15 נגמ"שים נעים ממרחק 7-6 ק"מ מהמעוז ("דליה").</p>	<p>1200</p>
<p>בין "זליטוף" ל"בוצר", לאורך "לכסיקון" מצויים כוחותינו. פגעו ב-2 טנקים שלנו (לטענת טייסינו).⁽²⁾</p>	<p>המעוז מופגז. האנשים יורדים לבונקרים. כשנפסקה ההפגזה יוצאים לעמדות.⁽¹⁾</p> <p>הפגזות קלות לסירוגין. הפגזים נוחתים בעיקר באזור הטנקים.⁽¹⁾</p> <p>התאורה מעמדת התצפית "אורנג'י" מפריעה למעוז. לאחר התראת מפקד המעוז מכבה את האור.⁽¹⁾ המעוז מציב טנק לתשמוע לכיוון עמדת ה-או"מ.⁽¹⁾</p> <p>הטנקים שלנו נכבסים למעוז לתדלוק בסולר של המעוז.⁽¹⁾</p>	<p>2 סוללות תותחי 155 מ"מ ו-132 מ"מ, שבמרחק 7 ק"מ מהמעוז, יורים על המעוז.⁽¹⁾</p>	<p>1700-1600</p> <p>בלילה</p>

מחוז למעוז	במעוז	הארץ	תאריך
<p>הטנקים שליד המעוז פועלים נגד מקורות הירי.⁽¹⁾</p>	<p>המעוז מזהה כוח שריון נע למזרח ללא אורות טווח 20-18 ק"מ. הפגזה על המעוז כשהטנק נכנס למעוז לתדלוק.⁽¹⁾ מקבל הוראה להכניס את קצין הקישור שלנו עם ה-אוי"מ וכן את קציני ה-אוי"מ. שולח טנק.⁽¹⁾ (רשת "דליה"). בוקר שקט. 0300 - קצין הקישור שלנו בא למלון. קציני ה-אוי"מ מסרבים "להתקפל".⁽¹⁾ (רשת "דליה"). מי"בוצר" מזהים כ-60 טנקים נעים מערבה כ-12 ק"מ מהמעוז.⁽³⁾ מהמעוז רואים את קרב ה-שבי"ש באזור הרמפה שמעל "יליטוף". צביקה, מי"פ המעוז, מבקש אישור לשלוח אחד הטנקים לעזרה - לא מקבל אישור.⁽¹⁾ כלים אמפיביים ליד המעוז.⁽¹⁾ הפגזה כבדה מ-מרג' 160 מ"מ.⁽¹⁾ המעוז נפגע קשה.⁽¹⁾ ההפגזה גוברת עם השכה.⁽¹⁾ הרגמים מבסים לירות כ-מרג' 81 מ"מ, אך אין טווח עמדות ותעלות נהרות.⁽¹⁾ האנשים בבונקרים.⁽¹⁾</p>	<p>הטנקים וה-זחל"מים שמתחת למצוק במקום. חילי חי"ר רבים נעים בכליון התעלה.⁽¹⁾ רביעיה מצרית חוצה באזור "כברית" מזרחה.⁽¹⁾ כ-60 טנקים נעים מערבה.⁽¹⁾</p>	<p>8 כ-אוק' 0800 45 0105 0230 0600 בערך 0715 0954 1200 בערך 1340 1630 1800 2100</p>

ל מ ע ו ז	מ ח ו ר	ב מ ע ו ז	ה א ר ב	תאריך
	<p>האנשים יוצאים לעמדות. סמח"ט 401 מתקשר ואמר להתכונן לפינוגי. (1)</p> <p>ה-סמח"ט מודיע על הפינוגי בעוד 10-15 דקות. (1)</p> <p>הטנקים של גדי 52 מפנים את אנשי המעוז. (1)</p> <p>אנשי "בוצרי" פונו תוך כדי תנועה ואש. (2)</p>	<p>טנקים נעים לכיוון המעוז. (1)</p>	<p>2200</p> <p>2400</p> <p>0115</p> <p>0130</p> <p>0220</p>	

אג"מ/מה"ד הסטוריה
 ענף חקר זירת דרום
 הד - 7 - 179
 עותק מס' .....

רשימת אנשי המעוז

מס' סד'	ש ש	תפקיד	שנת לידה	מצב משפחתי	שירות צבאי	הערות
1	ציפמן צבי	מ"מ	1943	נ+2	כן	
2	סגן סבירסקי זוהר	סמ"מ				
3	ברנס אפרים	סמל מעוז	1952	רווק	כן	
4	ד"ר וייס אברהם	חר"פ				
5	לדרר יוסף	מש"ק מרגמות	1942	נשוי	כן	
6	להבי דורון	רגם	1951	נשוי	כן	
7	כהן יוסף	מש"ק	1938	נ+2	כן	
8	ברוכין משה	חובש				בחופשה
9	בנבלישתי יעקב	קשר				בחופשה
10	ימיני משה	רגם	1944	נ+2	כן	
11	חזי מאיר	רגם	1946	נ+1	כן	
12	לוי שלמה	לוחם	1936	נ+3	כן	
13	זיו יצחק	לוחם	1938	נ+4	כן	
14	כהן אברהם	לוחם	1941	נשוי	כן	
15	עמר יהודה	לוחם	1948	רווק	כן	
16	מרדכי דוד	לוחם	1950	נשוי	כן	
17	שטרית עמרם	לוחם				בחופשה
18	יוחנן יוסף	לוחם				בחופשה
19	קרקלינסקי גמליאל	קשר	1948	רווק	כן	
20	שטרק גבריאל	חובש				
21	זלצברג שלמה	קשר				
22	מלכה גבריאל	גנרטוריסט				
23	עואד	גשש				
24	בן יאיר גבריאל	מכ"ש				
25		נהג				
26		זחל"מ				
27		מש"ק				
28	רדה אליהו	קצין קישור ל-או"מ				
29	דרור אהוד					
30	זדה מאיר					
31	הירש עמיחי					

4 היו בחופשה
 24 היו במעוז
 7 נוספו
 31 סה"כ